

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE UWE JEUGD VERNIEUWT ALS EENS ARENDS PSALM 103:9

Onder redactie van Prof. Dr K. Schilder, Dr C. Tazelaar en Prof. Dr J. Waterink

Medewerkers: Dr H. A. van Andel, Solo; Dr R. E. van Arkel, Utrecht; Dr Henry Beets, Grand Rapids; Dr C. Bouma, 's-Gravenhage; Dr K. Fernhout, Baarn; Prof. Dr T. Hoekstra, Kampen; Dr G. Keizer, De Steeg; Dr B. A. Knoppers, Amsterdam; Dr C. Lindeboom, Amsterdam; Dr S. O. Los, 's-Gravenhage; Dr J. W. Marmelstein, Amsterdam; Dr F. C. Meijster, Rotterdam; G. Meima, Groningen; Dr A. Ringnalda, Ermelo; Dr J. C. Rullmann, Wassenaar; J. Strikwerda, Dokkum; Dr J. Thijss, Zwolle; Dr J. Veldkamp, Hilversum; Prof. Dr D. H. Th. Vollenhoven, Amsterdam; Dr J. de Vries, Tilburg; Dr J. D. Wielenga, Franeker; Mr J. A. de Wilde, 's-Gravenhage.

Stukken voor de Redactie zende men aan den secretaris der Redactie:
Dr C. TAZELAAR, 2e Const. Huygensstr. 77, Amsterdam

Drukkers-Uitgevers:
OOSTERBAAN & LE COINTRE, Goes
Tel. No. 58 — Postrekening No. 36000.

Abonnement: f 2.50 per halfjaar bij vooruitbetaling.
Voor 't Buitenland f 7.50 en voor Ned.-Indië f 6.— per jaar.
Advertentiën: 25 ct. per regel. — Losse nummers f 0.15.

INHOUD: Hoofdartikel: Vroomheid. IV. — Uit de Schrift: In Priesterleed (2 Sam. 6:14). — Kerkel. Leven: Pluifformiteit der kerk en epigonisme (nieuwe reeks). X. Inzake de nog-cenige-gezangen. — Lit. en Kunst: G. C. Hoogewerf. Over „Erigenamen“ van Kormendi als tijdschrift. — Ziekte: Vorming der persoonlijkheid. V. — Opvoeding en Onderwijs: Godsdienstige Ontwikkeling en Godsdienstige Opvoeding volgens de Individual-Psychologische School. IV. — Uit de Historie: Een tendentieuze verslag? — Perschoon. — Correspondentie. — Kerknieuws.

HOOFDARTIKEL

Vroomheid.

IV.

De ontzendingen, die het piëtisme, zooals wij de vorige maal zagen, in de opvatting en de praktijk van het geloof heeft aangebracht, moeten ernstig tegengeslaan, zowel bij anderen als allereerst bij onszelf.

a. Laten wij toch allereerst met die dwaze gevoelsverheerlijking niet meedoen. Waarom zou, wat zich vaag in ons gemoed beweegt, meer waar en echt zijn, dan wat zich in het klare denken afteekent? Wij zijn toch niet semi-pelagisch, om te wagen dat wij in ons gemoed heiliger en dichter bij God zijn dan in ons verstand? Wij zijn veelmeer van nature in ons gansche zieleleven even verdorven en even ver van God. En er is geen schriftuurlijk bewijs van, dat de Geest des Heeren Zijn herscheppende arbeid eerder in ons gemoed dan in ons verstand aanvangen en doorzetten zou. Wel zou uit den bijbel eerder iets anders aangeleerd kunnen worden.

b. Daarbij, wanneer wij zoo groote waarde aan het gevoel toeschrijven, miskennen wij zijn aard en zijn natuur. 't Gevoel geeft wel antwoord op de vraag wat werkelijk voor mij is, maar getuigt nog niets van de waarheid der dingen buiten mij. En alleen op 't gevoel afgaande, kan iets heel werkelijk voor mij zijn, zoo werkelijk, dat mijn gemoed er hevig door bewogen wordt; terwijl het toch, objectief gezien, geen waarheid, maar leugen is. Met het gevoel brengen wij de vroomheid uit de sfeer der waarheid in die der werkelijkheid over, en verzinnelijken niet alleen haar, maar ook onszelf, o, zoo licht. Zoogenaamde gevoelsvroomheid is in den regel zinnelijk getint.

c. Zoowel de bijbel als onze belijdenisschriften, en met name de catechismus, gaan dan ook gansch andere wegen. Zij zoeken de echtheid van het geloof meer naar de zijde van den wil dan naar die van het gevoel. Dat ons geloof inderdaad een levend geloof is, manifesteert zich allereerst niet in onze gemoedsaandoeningen, maar in onze werken of in onze bekeering. Ik heb nooit meer geloofd en mij geestelijk toegeëigend, dan ik omzet in mijn wandel, en althans bereid ben, om in den weg der bekeering tot verwezenlijking te brengen in mijn leven. Niet wat ik gevoeld, maar wat ik gewild heb en tot bekeering omzet, of althans begeerig en voornemens ben, tot bekeering om te zetten — dat heb ik pas geloofd.

d. Het gevoel gaat voort ook nooit aan het geloof vooraf, doch volgt het. Het blijft in den regel ver bij het geloof achter en weersprekt het zelfs herhaaldelijk. Dat kan in deze bedeeeling ook niet anders. Indien voor mijn bewustzijn niets anders leefde, dan wat God in den Heere Jezus Christus voor mij bereid heeft, zou ik altijd en onvermoeid opgewekt en blijde en zeer verheugd zijn. Maar nu ik telkens ook met gansch andere werkelijkheden te doen heb, spreekt mijn gemoed vaak ook in anderen toon, ja vloekt het menigmaal in tegen de blijdschap van het geloof.

e. De Schrift en de reformatoren hebben noch de zekerheid des geloofs, noch den twijfel ooit in het gevoel gelegd. Zij scheppen zulk een ongeoorloofd dualisme in onze persoonlijkheid niet, alsof wij met het hoofd een christen en in het gemoed een twijfelaar of een ongelovige kunnen zijn.

Trouwens wij oordeelen te gunstig over den twijfel, wanneer wij hem slechts in één deel van onze ziel en nog nader in het gemoed localiseeren. De twijfel beteekent veel meer een ontreddeeling — en dan nog wel een schuldige — van ons gansche zieleleven. In hem neem ik met mijn heele persoonlijkheid een houding in tegen Gods waarheid, die mij niet betaamt.

f. Er bestaat daarom geen subjectieve twijfel, onderscheiden van een objectieven. Als ik het Woord Gods niet voluit als Woord van God en waarheid zie, is het ook niet waar voor mij, ook niet als het spreekt over mijn verhouding tot God. En omgekeerd: wanneer ik in onzekerheid en twijfel verkeer, of de Heere Jezus Christus ook voor mij gestorven is en mij mijn zonden wil vergeven, is dit niets anders dan uitvloeisel hiervan, dat wat God in het evangelie van het kruis en de opstanding van Christus en diens zoenbloed getuigt, en Hij mij in den doop nog nader heeft verzegeld en bekrachtigd, nog nooit waarheid voor mij geworden is. Alleen in de zekerheid aangaande den Christus van het Woord, ligt de zekerheid voor mijzelf.

g. Deze zekerheid schijnen wij niet dadelijk te bezitten. Zij lijkt vooral in onze jonge jaren ver, zeer ver weg te liggen voor ons. Toch is dit niet juist. Wie nog maar begint tot de beteekenis van zijn doop door te dringen, heeft er iets, en zelfs het onvernietigbare beginsel van. Calvijn heeft zoo mooi gezegd: „Zoodra ook de minste druppel des geloofs in onze harten is ingedruppeld, beginnen wij reeds het vriendelijke en lieflijke en ons goedgunstige gelaat Gods te aanschouwen, weliswaar uit de verte en op een afstand, maar toch met een zoo vasten blik, dat wij weten, dat wij allermint het ons slechts inbeelden. Naarmate wij dan vorderingen maken, zooals wij voortdurend moeten doen, komen wij als 't ware naderend, tot een aanschouwing van meer dichtbij en die daardoor des te zekerder is, en die wordt ons bij den voortgang steeds meer vertrouwd.“

h. Het piëtisme vergist zich, wanneer het zegt, dat het maar gemakkelijk is, om zoo maar het objectieve Woord te gelooven en daarop, als een valsche geruste in Sion, vredig verder te leven. Dit is heelemaal niet gemakkelijk. Trouwens, deze heele waardeering van gemakkelijk of moeilijk, licht of zwaar, deugt niet. Dat is de zaken gebracht op een vlak, waar ze niet thuis hooren. Het is veel meer de tegenstelling van zuiver of onzuiver, waarheid of leugen, mogelijk of onmogelijk. Het gaat tegen vleesch en bloed en ook tegen ons gemoed in. Het gaat onze natuur en kracht zeer verre te boven. Daarvoor is wedergeboorte en voortdurende leiding en bekwaammaking des Geestes noodig. Want het geloof leeft niet van redeneeringen en syllogismen, het werkt niet met daarom en dienovereenkomstig, maar het zoekt zijn kracht in nochtans en desniettemin staande. Het beweegt zich altijd tusschen twee elkaar volstrekt tegensprekende waarheden. De doop, die aan het begin van ons leven stond, stelt deze twee door één beweging, door één handeling ons voor oogen. En mijn aangezicht naar den doop wendend, moet ik die twee tezamen en in gelijke sterkte gelooven en belijden.

De doop zegt: onrein — nochtans gewassen. Schuldig — nochtans bij God gerechtvaardigd. Strafwwaardig, zoo strafwaardig dat u had moeten geschieden, wat Jezus in Zijn kruis en Zijn vervloeking overkwam — nochtans bij God gerekend alsof gij nooit zonde hadt gehad of gedaan, ja alsof gijzelf al de gehoorzaamheid volbracht hadt, die Christus voor u volbracht heeft.

De doop zegt: verdorven — nochtans wil de Geest in u wonen.

Nog steeds tot alle boosheid geneigd — nochtans bij God als Zijn kind aangenomen.

Waarom? Waarom anders dan omdat de genade is zooals zij is. Omdat de Heere Jezus is, zooals Hij is. Ja, omdat God zelf is, zooals Hij is en Hij dit ons in den Heiligen Doop bezegelt en

bekrachtigt. God zelf is de laatste en diepste grond van ons geloof. En gelooven is, den strijd opgeven. Niet meer durven tegenspreken. Tegen alles wat buiten en binnen in mij zich verheft, neen zeggen. Gelooven is, God in het gelijk stellen en Hem als den Waarachtige verzegelen. En daarom mijzelf, zoo schuldig en onvolkomen als ik ben, onvoorwaardelijk overgeven aan Zijn genade in Christus Jezus den Heere.

3. Dit geloof laat niet onvruchtbaar. Het bloeit in de liefde en in een veelheid van goede werken. Het zet zich voort in het derde stuk van de dankbaarheid.

Het piëtisme heeft ook dit vervalscht. Het is altijd ascetisch in zijn stemmingen en neigingen. Het ontvlucht liever de wereld, dan dat het haar zou binnengaan. Als ge bekeerd zijt is het minstens eisch, dat ge predikant of zendeling wordt en dat ge althans uw belangstelling en uw arbeid voor het gewone dagelijksche leven tot een minimum beperkt, en zooveel mogelijk, zoo niet uitsluitend, oog en hart hebt voor het in enger zin religieuze leven.

Toch is dit de vroomheid der profeten en psalmisten en apostelen niet. In de sporen van het piëtisme wandelend, zijt ge geen navolgers van Hem, die, Zoon Gods zijnde, toch Zoon des menschen werd en niets menscheijks zich vreemd achtte. De vroomheid moet geheel in uw leven ingaan. Zij moet het leven van uw leven, en vleesch in u worden; en bij dit vleesch- of menscheijz behoor ook, dat wij timmerman of metselaar, handelaar of kantoorbediende, onderwijzer of leeraar, of wat ook zijn. En juist daarin moet de gestalte van Christus in ons uitkomen en het openbaar worden, dat Hij door Zijn Geest ook met Zijn heiligheid in ons woont en leeft.

Een tweede fout van het piëtisme bij dit stuk bestaat hierin, dat het den weg der dankbaarheid en der heiligmaking ontzettend moeilijk en ingewikkeld gemaakt heeft. Het heeft, echt wettisch, heele reeksen en lijsten opgesteld, van wat gij in verschillende gevallen doen en laten moet. Wie een christen wil wezen, behoort dit niet en dat wel te doen — en dan volgt de opsomming.

Het kan niet ontkend, dat vooral deze piëtistische voorstelling bij velen weerklank vindt. Er is ook zoo veel, dat vóór haar schijnt te pleiten. Wie ernstig tot zich zelf inkeert en daar ontwaart, hoeveel zonden er nog bij hem leven, hoe taa zij zich in hun bestaan handhaven en hoe lang en hoe ernstig er nog gestreden moet worden, zal dit alles overwonnen wezen — wordt haast wanhopig. Het is zelfs, alsof, naarmate wij ouder worden, de taak zich uitbreidt, in plaats van inkrimpt. Twijfelmoedig zien we soms ons hart en ons leven rond, en vragen wij: waar moet ik toch beginnen, en op welk punt zal ik doorzetten en waar — ja zal ik ooit nog eens eindigen?

En als deze stemming zich bij ons opdringt, terwijl wij nog pas het oorlogsterrein verkennen — wat dan, als het straks aan den eigenlijken strijd toekomt? Vandaag keeren we ons tegen deze zonde en morgen tegen een andere. Op dit oogenblik meenen we, dat dit het is, dat ons leven verderft; en straks, dat het wat anders zou wezen. En al deze slingeren hebben ten diepste mede hierin haar oorzaak, dat wij in het stuk van de christelijke dankbaarheid en heiligmaking praktisch piëtisten zijn.

Want de bijbelsche heiligmaking is niet saamgesteld, doch eenvoudig. Zij is heelemaal geen doolhof, waarin geen begin of weg of uitgang is te vinden. Zij heeft heelemaal niets van een lijstje, dat gij bij u draagt en dat ge bij de verschillende voorkomende levensgevallen angstvallig inzielt, om daaruit op te maken, wat ge nu doen moet.

Trouwens, de Schrift zelf geeft geen lijstje. De God des verbonds is een vlak tegenovergestelden weg dan het farizeïsme gegaan. Naar male de farizeeische partij langer bestond, werd het wetboek van verordeningen en bepalingen al dikker. Het was op het laatst zelfs niet meer bij te houden.